

En inkluderende kommunepolitikk

Til deg som politiker

– hva kan du gjøre?

Norges
Handikapforbund

► FN konvensjonen for funksjonshemmede - CRPD

Norge ratifiserte CRPD i 2013, og forpliktelsene i konvensjonen gjelder også for kommunene. Statsforvalterne sier CRPD skal brukes aktivt i kommunene, i kommunens planstrategi, kommuneplanen og i malverket for vedtak. CRPD skal være synlig i saksbehandlingen av saker som omhandler personer med funksjonsnedsettelse og være veiledende ved utforming og gjennomføring av kommunens tjenester til denne gruppen.

Bufdir har mål om at alle kommuner skal få opplæring fra landets 11 statsforvaltere, i

løpet av perioden 2023-2025. Kommunene bestemmer selv hvordan de ønsker å organisere arbeidet i forbindelse med den nasjonale utrulling av CRPD-prosjektet.

Hva kan du gjøre?

Foreslå at din kommune deltar i opplæringsarbeidet om CRPD fra Statsforvalterne og Bufdir. Kommunestyret bør vedta at det, i alle saker det er relevant, skal gjøres en vurdering av saken opp mot CRPD. Kommunen bør også oppnevne en kontaktperson og pådriver for CRPD i administrasjonen.

► Aktivitetsplikt

Diskrimineringsloven § 19. sier at «Offentlige virksomheter skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innen virksomheten. Det samme gjelder for private virksomheter rettet mot allmennheten.»

Hva kan du gjøre?

Finn ut hvordan kommunen arbeider med universell utforming. Foreslå om at det

fremmes forslag på en handlingsplan eller be om at dette rapporteres særskilt til kommunestyret minst en gang i året. Sørg for at private virksomheter ikke hindres av kommunale planer eller fordyrende avgifter som leie av gategrunn for utvendige ramper.

► Spør de det gjelder

Kommunalt råd for personer med nedsatt funksjonsevne er lovpålagt og skal spørres i alle saker som omhandler funksjonshindrede. Praksis viser at det er store forskjeller i hvordan rådene involveres og brukes. For å utvikle gode og treffsikre tjenester vil det ofte være nødvendig i innhente opplysninger om den opplevde tjenestekvaliteten fra de som mottar tjenestene.

Hva kan du gjøre?

Se om sakene har blitt forelagt rådet for personer med nedsatt funksjonsevne. Siden mange saker avgjøres i komite og utvalg, bør rådene bør få mulighet til å avgi sin uttalelse før saken behandles politisk. Sørg for at rådets forslag også blir stemt over i kommunestyret. Etterspør brukerundersøkelser der det er naturlig.

► BPA

Brukerstyrt Personlig Assistanse er en av de viktigste verktøyene for å gi funksjonshindrede likestilling. Vi vil derfor gi våre 10 råd til en god BPA-ordning

Respekter B'en i BPA

Intensjon med brukerstyrt personlig assistanse er at den som har assistanse-behovet selv skal ha styringsrett over hvem som skal assistere, hva assistenten skal gjøre, hvor og når assistansen skal gis.

Fritt brukervalg

I tillegg til en god kommunal tjeneste, bør kommunene åpne for at arbeidsledere kan velge andre enn kommunen som BPA-leverandører. Disse har ofte god ekspertise og tilbyr kompetanse og bistand som mange kommuner ikke har selv. Bruk Norsk Standard NS 8435 i alle kontrakter.

God opplæring skaper en god ordning

Bruk de ulike tilskuddsordningene til opplæring av saksbehandlere, arbeidsledere og assistenter.

Et godt system som sikrer reell brukermedvirkning

Helse- og omsorgstjenesteloven §3-10 slår fast at kommunen skal sørge for at representanter for brukere skal bli hørt i utformingen av kommunens helse og omsorgstjeneste, og at det etableres systemer for innhenting av erfaringer og synspunkter.

Timer til fritid

Det må gis nok timer til å ha et selvstendig liv utenfor hjemmet. Ingen skal avspises med et kommunalt gruppetilbud eller timer kun til trening. Det må gis timer til å kunne delta i samfunnslivet, med familien, utøve politiske verv og delta i organisasjoner og fritidsaktiviteter.

Egenandel

Personer som fyller vilkårene for BPA skal kunne takke ja til å motta dette tilbudet helt uavhengig av egen økonomi. Det må

sørges for dekning av alle driftsutgifter ved å ha ansatte. Egenandel på BPA varierer fra å være gratis til uforsvarlig høyt mellom kommunene. NHF mener prinsipielt at kommuner og statlige etater ikke skal ta egenandeler på velferdstjenester og at det er urimelig at egenandel baseres på husstandens inntekt fremfor den enkeltes.

Ferie

BPA omfatter ikke rett til flere timer for å kunne dra på ferie. Siden timer ikke kan føres over fra ett år til et annet, vil man bare ha et halvt år for å spare timer til ferie. En god BPA-ordning vil legge inn ekstra timer til å kunne føre en aktiv fritid slik det passer den enkelte best.

Ny kommune – Ny hverdag?

Ingen bør oppleve å få redusert antall BPA timer ved flytting til ny kommune.

Ut på tur

Det må være mulig å ta med assistenter ut av kommunen. Det må også være mulig å ha med assistenter til utlandet.

Medarbeiderleder

Personer som ikke har ressurser eller selv ønsker å ha arbeidslederoppgaven, kan selv foreslå en annen person som medarbeiderleder – det kan også gjelde kommunen dersom mottageren er positiv til det.

Vær stolt av egne tjenester

Kommunen er til for innbyggerne. En god BPA ordning gir frihet og likestilling. Dette vil generere store ringvirkninger som bedre fysisk og psykisk helse, økt deltakelse og ansvar for eget liv.

► Parkering

Mange funksjonshindrede er avhengig av bil og parkering for å delta i samfunnslivet. Kommunen bør ha en god vurdering av antall og plassering av offentlige HC-plasser. Det må stilles krav til HC-parkering i alle reguleringsplaner og det må være mulig å få HC-parkering ved arbeidsplasser, undervisningsbygg og alle bygg med offentlige tilbud.

Det må sikres nok HC-parkering og ordinære P-plasser ved utbygging av borettslag og sameier. I borettslag har ingen krav på en HC-plass, selv om vedkommende har parkeringsdispensasjonskort for forflytningshemmede. I sameier sier loven at du har rett til å bytte til deg en HC-plass,

men da må du ha en plass å bytte med. Når parkeringsdekningen er så lav at det er venteliste, vil dette ikke være mulig. Mange funksjonshindrede vil derfor bli utestengt fra store deler av det nye boligmarkedet, som også vil være det mest universelt utformede. Manglende parkering i borettslag/sameier vil også gi utfordringer til hjemmetjeneste og mulighet for funksjonshindrede å dra på besøk der.

Hva kan du gjøre?

Be om en vurdering på om HC-parkeringsdekningen i offentlige rom er tilfredsstillende. Sørg for at det er god nok parkeringsdekning i nye bo-områder.

► Parkeringstillatelse for forflytningshemmede

Statens Vegvesen har gitt ut retningslinjer for vurdering av parkeringstillatelse. Disse har skjerpede dokumentasjonskrav som oppleves svært inngripende. Det er urimelig at kommunen skal ha dokumentasjon på hvor du ferdes og hva du gjør. Slike retningslinjer er likevel ikke bindende i saksbehandlingen, og kommunen kan selv bestemme at vurderinger skal gjøres respektfullt. I innledningen til retningslinjene står det: «Tildeling av parkeringstillatelse for forflytningshemmede er, og skal være, preget av at den enkelte

sak avgjøres ved skjønn. Retningslinjene er ment å gi veiledende rammer for denne skjønnsutøvelsen.»

Hva kan du gjøre?

Frem forslag om at behandling av parkeringstillatelse skal ha fokus på søkers mulighet for økt samfunnsdeltakelse, og gjøres i respekt for søkers privatliv. Dokumentasjon utover legeerklæring innhentes kun dersom det oppstår tvil om søknaden er økonomisk motivert, fremfor det reelle parkeringsbehovet.

► Gode skolebygg

I følge opplæringsloven §8-1 har alle elever rett til å gå på nærskolen sin. For at dette skal være reelt må alle skoler i kommunen være universelt utformet. I følge Diskrimineringsloven §17 plikter kommunene å ha universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner.

Hva kan du gjøre?

Be administrasjonen kartlegge situasjonen og komme med forslag til handlingsplan

for hvordan og når alle skoler skal være universelt utformet.

Bruk gjerne kartleggingsverktøyet til Universell Utforming AS: [Kartlegging av universell utforming i eksisterende skoleanlegg](#).

► Leirskole

Leirskole er en viktig del av skolegangen og noe alle husker godt i etterkant. For å unngå situasjoner hvor noen elever blir utestengt fra å delta, må det ikke inngås avtaler med leirskoler som ikke er universelt utformet eller er godt tilgjengelig. Da vil man i større grad unngå ekskludering, samtidig som vi støtter opp under de leirskolene som tar kostnaden for å skape inkluderende tilbud.

Lov om offentlige anskaffelser fastslår i §5: Oppdragsgiveren skal stille krav til universell utforming i offentlige kontrakter i samsvar med regler som fastsettes i forskrift.

Selv om det ikke er noen elever med

funksjonsnedsettelse på avtaletidspunktet, kan dette skje fort. Med en gang valg av sted er klart, begynner ungene å glede seg og søke etter informasjon om stedet osv. Når klassen plutselig må bytte til et annet sted på grunn av den ene eleven, så vil en eventuell skuffelse av å bytte sted, veltes på denne ene eleven.

Hva kan du gjøre?

Still krav om at ikke inngås avtaler med leirskoler som ikke er universelt utformet. For noen elever er det nødvendig med ekstra assistanse, og kommunen skal planlegge for dette slik at alle kan delta.

► Låste heiser

Bakgrunn

Heiser i offentlige bygg regnes som kommunikasjonsvei på lik linje som trapp. Skoler som har praksis med å låse heiser, vil risikere å diskriminere personer med nedsatt funksjonsevne. Det er ikke tilstrekkelig å dele ut nøkkelkort til faste brukere av heisen. Besøkende og foreldre skal kunne bruke byggene på lik linje som andre.

Byggeforskriften definerer reglene for universell utforming og gir ikke anledning til at

heiser skal være avlåst på generelt grunnlag. Også Likestillings- og Diskrimineringsombudet har slått fast at det skal være mulig å bruke heiser uten å be om bistand fra andre.

Hva kan du gjøre?

Vedta at alle heiser i offentlige bygg skal være ulåste, så fremt heisen ikke går til areal som ellers også er avlåst.

► Krav til universell utforming ved nye skjenkebevillinger

Bakgrunn

Spisesteder, kafeer og puber utgjør viktige møtestedet og sosiale arenaer i vårt lokalsamfunn. Mange steder er imidlertid fortsatt utilgjengelige for personer som ferdes med rullestol eller andre hjelpemidler. Dette kan gjelde manglende HC-toalett, utilgjengelig atkomst eller opphøyde nivå på bordene.

Helsedirektoratet bekrefter at det er anledning for kommunene å stille krav om universell utforming av lokalene når det skal gis nye skjenkebevillinger.

Hva kan du gjøre?

Vedta krav om universell utforming når det skal gis nye eller fornyede skjenkebevillinger.

► Like muligheter for kulturtilbud

Bakgrunn

Det er viktig at alle innbyggere får lik mulighet til å delta på kulturarrangementer. Kultur er viktig fordi den binder oss sammen og har en samfunnsbyggende kraft, hvor vi kan dele opplevelser, følelser og perspektiver. Mange personer med funksjonsnedsettelse er avhengig av å ha med ledsager for å få med seg idretts- og kulturaktiviteter. Dersom man må betale full pris for en ekstra person for å kunne se en konsert, vil mange måtte velge bort dette av økonomiske årsaker.

Det er fortsatt arrangementer som avholdes

på steder uten universell utforming. Dette gjør at noen mister muligheten for å dele viktige begivenheter sammen med familie og venner. Kommunen bør påvirke til at kulturopplevelser kan deles av alle.

Hva kan du gjøre?

Foreslå at alle kulturtilbud som mottar tilskudd fra kommunen skal akseptere ledsagerbevis og være universelt utformet. Alle tilbud i lokaler som eies eller leies av kommunen, må akseptere ledsagerbevis. Ledsagerbeviset må være uten aldersgrense.

► En effektiv hjelpemiddelformidling

Bakgrunn

Riktige hjelpemidler til rett tid er en forutsetning for å kunne oppnå likestilling og samfunnsdeltakelse. I perioder hvor man er uten fungerende hjelpemidler, blir man begrenset fra å delta på skole, i arbeid og samfunnsliv. Det er godt både for samfunnsøkonomien og for den enkelte at man er selvhjulpent, kan møte på jobb og skole, samt ivareta sine forpliktelser som foreldre og i samfunnet for øvrig. Det må derfor være et mål for kommunen å redusere unødig venting. En god ergoterapitjeneste bidrar at man kan oppnå dette.

Hva kan du gjøre?

Bestill en kartlegging av tilbudet i kommunen. Det må være et mål at henting og utkjøring av hjelpemidler må skje fortløpende, at hjelpemiddelteknikere er oppdaterte og kan utøve enklere reparasjoner på kort varsel og at det ikke er ventetid på ergoterapeut. Det må også ses på om kommunens lager for korttidslån er tilfredsstillende, slik at det være mulig å låne et midlertidig hjelpemiddel uten ventetid når eget hjelpemiddel svikter.

► Barnekoordinator

Bakgrunn

Rett til barnekoordinator ble lovfestet fra august 2022. Det er stor variasjon i hvordan kommunene har implementert barnekoordinatorordningen, hvis de i det hele tatt har gjort det. Hos de kommunene som har det på plass, er ordningen lite kjent og rollen uklar.

Det viser resultatene av to undersøkelser som Handikappede Barns Foreldreforening (HBF) i samarbeid med rådgivningsselskapet PwC har utført blant rundt 100 ansatte i kommunene og 100 familier med funksjonshindrede barn.

I rapporten foreslås det konkrete tiltak rundt barnekoordinator-rollen på fire områder: Roller og ansvar, tverrfaglig innsats, kollegialt fellesskap og ledelse samt kompetanse og ferdigheter.

Du kan bestille rapporten på hbf.no/barnekoordinator

Hva kan du gjøre?

Vedta at kommunen aktivt skal bruke rapporten fra PwC og HBF til å utvikle en god barnekoordinator-tjeneste i kommunen.

► Boligsosial handlingsplan

Bakgrunn

Fra 1. juli 2023 gjelder «Lov om kommunene sitt ansvar på det bustadsosiale feltet». Loven skjerper kravene til å ta boligsosiale hensyn i planleggingen ved å forebygge boligsosiale utfordringer og å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal få bistand til å skaffe seg og beholde en egnet bolig. Kommunene må ha oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet.

Hva kan du gjøre?

Vedta at det skal utarbeides en boligsosial handlingsplan som ivaretar kravene i «Lov om kommunene sitt ansvar på det bustadsosiale feltet». En god boligsosial handlingsplan bør inneholde følgende punkter.

- Bare 20% av dagens boliger er tilgjengelige for personer i rullestol. Det må bli en systematisk satsing på å få flere tilgjengelige boliger i kommunen, bl.a ved å bruke tilskuddet til tilpasning av bolig.
- Det skal ikke etableres store boligkomplekser og samlokalisering hvor personer med ulike tjenestebehov skal samles. Samlokaliserte boliger skal ikke overstige 5 boenheter.
- Alle må få mulighet til å eie sin egen bolig. Det må legges til rette for at den enkelte, ved hjelp av egne midler i kombinasjon med offentlige tilskudd og lån, er i stand til å etablere seg i og finansiere en egnet bolig. Boligfinansiering må også være mulig selv om inntekta til vedkommende er uføretrygd.
- Kommunen bør kjøpe leiligheter i det ordinære markedet av flerleilighetsbygg for utleie.
- Kommunen må følge husleielovens bestemmelser ved inngåelse av leiekontrakter.
- Unge personer med nedsatt funksjonsevne skal ikke bo på sykehjem eller i leiligheter i tilknytning til sykehjem, som er beregnet for eldre.
- Økonomiske virkemidler må ikke legge føringer på hvilke boform eller -sted personer med funksjonsnedsettelse skal kunne velge.
- I reguleringsplaner med småhus skal minimum 30 % av boenhetene ha alle hovedfunksjoner på inngangsplanet og universelt utformet uteareal.
- Personens individuelle tjenestebehov må være utgangspunkt for tildeling av tjenester, uavhengig av hvor og hvordan man bor.
- Utvikle rutiner for stedlig tilsyn av nye boligbygg, og påse at disse følger teknisk forskrift før de får ferdigattest.
- I beregningen av husleie må tas hensyn til at mange personer med nedsatt funksjonsevne har økte kostnader. Alle må bli gitt økonomisk mulighet til å ha et meningsfylt liv etter at husleia er betalt.
- Det skal ikke være gjengs husleie for utleieleiligheter. Husleie må fastsettes etter standard og kvalitet.

► Nyttige ressurser

- [Redd Barna - «Du kan heller gå tur med mattelæreren» \(2023\)](#)
Fortellinger om kroppsøvingstimer, aktivitetsdager og skoleutflukter fra barn og unge med funksjonsnedsettelse
- [Redd Barna - Fritid for alle – uten fordommer \(2021\)](#)
Fortellinger om fritid fra barn og unge med funksjonsnedsettelse
- [Redd Barna - Vi må kjempe dobbelt så hardt. \(2021\)](#)
Erfaringer og råd fra barn og unge med funksjonsnedsettelse og flyktning bakgrunn
- [CRPD – Veiledning til FN konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne | Bufdir](#)
- [NOU 2023: 13 På høy tid, Realisering av funksjonshindredes rettigheter](#)
- [NHFs Likestillingsstrategi](#)

Norges
Handikapforbund

